

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Kaïn en Abel, de eerste twee **broers**. Misschien reizen ze al een **leven** lang met u mee. Zag je ze het **eerst** in je **kinderbijbel** en herinner je het **plaatje** erbij. **Twee jongens** die een **offer** brengen voor God. De **rook** van het offer van **Abel** kringelt **recht omhoog**. God in de hemel **ontvangt** het, is er **blij** mee. De rook van **Kaïns** offer **slaat neer**, verwaait. Het komt **niet over**. Het bereikt God **niet**. En je ziet Kaïn met een **rood** hoofd **hoesten** en haast **stikken** van woede in zijn **eigen rook**.

We lezen in **Genesis 4**: *“De **HEER** merkte Abel en zijn offer **op**. Maar voor **Kaïn** en zijn offer had hij **geen oog**”*. Onze **eerste** gedachte is misschien: dat pakt **God niet** zo handig aan. Je moet niet de **één voortrekken boven** de ander. De **één alle** aandacht geven en de **ander negeren**. Daar komt **gedonder** van. Net als **later** in Genesis. Bij die **verwaande Jozef** met zijn **prachtige gewaad** en **rare fratsen**. Door vader **Jacob** over het **paard** getild. **Terecht** dat die door zijn broers werd **aangepakt** en zij hem een **lesje** leerden. En kijk hoe het **hier afloopt**. Uiteindelijk is **God** ze **alle twee** kwijt. De **één** wordt **gedumpt** in de berm. De **ander** is een leven lang op de **vlucht**. **Twee verloren levens**. Had dat niet **anders** gekund?

Ja als we dit **oerverhaal zo** lezen, staan we aan de kant van de **broers**. Dan neem je **afstand** van God. Hij had het **anders** moeten aanpakken. Maar waar staan **wij** in dit verhaal? Want stel **jij** bent daar **ook** op die offerplek. Jij ziet daar **Kaïn bezig**. Zijn **naam** komt van het werkwoord **maken, scheppen**. Kaïn gaat het **maken**. Dat straalt hij **uit**. **Succes, initiatief**. Kaïn de **landbouwer**, hij bezit **grond**, is **gesetteld**. Kaïn is de **oudste**, de **sterkste**, de man, de **ondernemer**, de **eigenaar**. Hij die staat in zijn **kracht**, heeft zijn zaakjes voor **elkaar**. Iemand met **uitstraling**, met **flair**, met **talent**. Hij neemt zijn **verantwoordelijkheid**, zit aan het **stuur**, heeft de **leiding**.

En dan kijk je ook even naar **Abel**. Hij is **de jongste**, de broer op de **achterbank**. **Geen natuurlijke leider**. Kaïn stelt voor een **offer** te brengen, Abel gaat er in **mee**, is **minder** aanwezig. In het **hele** verhaal **zegt** hij geen woord. Zijn **naam** betekent: **nietigheid, ademtocht, een zuchtje wind**. Hij wordt **schaapherder**, is nergens **echt** thuis, moet steeds **weer verder**. Hij moet het hebben van de **ruimte** die **anderen** hem gunnen. **U en jij**, waar staan **wij**, in **welk** van de twee herkennen **wij** ons het meeste? In het type **Kaïn** of meer in **Abel**? Of in **beiden**, afhankelijk van de **situatie**. **Kaïn en Abel, jij en ik**.

En dan is daar **God**. **Verkijk** je niet op **Hem**. Op het eerste gezicht lijkt God hier iemand die er zijn **favorieten** op na houdt. Die voor de **één kiest ten koste** van de ander. Maar als je rustig **rondloopt** door dit hoofdstuk, zie je dat dat **niet zo is**. **God** is hier toch echt **dezelfde** als waar Jezus over vertelt in die **beroemde gelijkenis**: een **vader** had **twee zonen**. **Gods** hart gaat nadrukkelijk uit naar **zowel** de **jongste** als de **oudste**. Want **welbeschouwd** steekt Hij in dit hoofdstuk alle **energie juist** in **Kaïn**. Want wat er tussen deze broers ook **misgaat**, **God schrijft helemaal niemand af**. **Keert niemand de rug toe**.

Ook niet bij de offerscene trouwens. Daar lezen we: *De Heer merkte Abel en zijn offer wel op, maar voor Kaïn en zijn offer had Hij geen oog*. Sec beschouwd lijkt dat **vriendjespolitiek**, maar waarschijnlijk is het **beter** te vertalen als: God keek als eerste naar (zijn blik werd getrokken door) het **offer van Abel** en niet door dat van **Kaïn**. En **dan**, dan is dat **wel typisch** voor de **God van Israël**. Hij neemt het **op** voor **mensen** voor wie **niemand oog** heeft. **Zo** stelt Hij zichzelf **voor**. **Zo** wordt Hij ook **bezongen** in het lied van zojuist (Psalm 146): *“Hij doet recht aan de verdrukten, geeft brood aan de hongerigen, de HEER bevrijdt de gevangenen en opent de ogen van blinden. Hij richt de gebogenen op en heeft de rechtvaardigen lief. Hij beschermt de vreemdelingen, en wezen en weduwen steunt Hij”*.

En toen **God mensen** naar zijn **beeld** maakte, had Hij **dat** nadrukkelijk in gedachten. Dat wij mensen **dat in ons** zouden **meedragen**. Mensen die niet alleen voor **zichzelf** leven maar **samen** met de ander. Na de **eerste vraag** die God de mens stelt (waar ben je?) is de **tweede vraag** deze: **‘waar is Abel, je broer?’** Twee **fundamentele** vragen die **aangeven** waar het God om gaat: **waar ben jij?** En **waar** is je **broeder** (je zuster)? God ziet ons **niet** als **losse individuen**. Hij ziet ons nadrukkelijk in **samenhang**. Waar **ben** jij? En **waar** is je **broer?**

Dat is geen **algemene vraag**. Zo van: waar is je **medemens**, je **naaste?** Nee, het gaat hier over die **ene**. Hij heeft een **gezicht** en ook een **naam**. Waar is **Abel**, je **broer?** Waar is die **ene**, die **zus**, die **broer**, die **zoon**, die **dochter**, die ene aan wie **jij verbonden** bent, voor wie **jij verantwoordelijkheid** draagt? Met heel veel mensen **heb** je niets. Maar waar is **hij**, **zij** die Ik jou **gaf?**

Dat is een vraag die ook **pijnlijk** kan zijn. Want soms is de band met **Abel echt kapot**. **Contacten verbroken, bruggen opgehaald**. Ben je letterlijk **lucht** voor elkaar geworden. Er ging iets **vreselijk mis**, een **knallende ruzie**. Of er brokkelde iets **af** in een **langzaam proces** van **verwijdering** en **vervreemding**. Je **ziet** elkaar niet meer of leeft langs elkaar **heen**. Ja, wat kun je **elkaar** als **broers en zussen**, als **ouders** en **kinderen**, als **ex-en** een leven **lang pijn** doen, of **dwars** zitten. **Waar is je Abel**, **waar is je broer?** Nee, je kunt niet **alle breuken helen**. Soms is er **teveel** gebeurd. Is het **onomkeerbaar** en moet je leven met de **gevolgen**. Maar je kunt er wel voor **kiezen** om **geen ruimte** te bieden aan **verbittering**. Je **hart** niet te laten **verharden**, maar het ondanks alles **mild houden**.

Waar is Abel, je broer? Dat is een **specifieke vraag** aan **Kaïn**. De mens die **gezegd** is met **veel goeds** krijgt de vraag: **waar is Abel, je broeder?** **Waar** is je **zus** die zichzelf misschien **niet** zo goed redt als jij? Die niet in zo’n **bevoorrechte** positie verkeert? **Minder kansen, minder kracht. Minder zekerheid, minder meewind.** **Dat** is de reden waarom **God eerst** naar Abel kijkt en **diens offer**. Zodat **Kaïn zijn blik** zou **volgen** en zou zien wie er **daar naast** hem staat. Zodat die ander **niet langer lucht** voor hem zou zijn. Maar **hem** (misschien wel voor het eerst) **echt** zou zien staan. Zoals **God naar Abel** kijkt, zo had **Kaïn zijn broer** kunnen zien. Het **had** een **kantelpunt** kunnen zijn. **Abel zien, Abel omhelzen, en samen broers** zijn.

Maar het **kantelt** hier de **andere kant** op. In plaats van **Gods blik naar Abel** te volgen **lezen** we: “**Kaïns blik werd donker**”. Het **beeld** gaat bij hem op **zwart**. Letterlijk staat er: ‘**Kaïns gezicht viel**’. Hij laat zijn **hoofd zakken**. Hij wendt zijn **blik** van **God** af, van **Abel weg**. Hij heeft niet echt **ruimte** voor **een broeder**. Het draait bij hem ten diepste om **Me, myself and I**.

Kaïn ruimt zijn broer **Abel** uit de **weg**, werkt hem **uit** zijn auto, **dumpte** hem in de berm en reist **liever verder zonder** broer. Zo **bruut als Kaïn** zullen de meesten van ons het **niet** doen. Maar je kunt iemand ook met een **blik doden**. Een broederband kan ook **langzaam afsterven**. Je kunt iemand ook **begraven** door je **blik** af te wenden. Die ander geen blik meer **waardig gunnen**. **Geen tijd, geen aandacht. Niets!**

Waar is Abel, je broer? **Kaïn** zegt: “ik **weet** het niet”. Hij bedoelt: ik **wil** het niet weten. Hij **verdringt** zijn broer **uit** zijn **denken**. Alsof hij **lucht** is en **niet bestaat**. **Zo** doen wij dat met **onze broeder dichtbij** en **ver weg**. Ik wil eigenlijk niet **weten** wie de **Abel is** die de prijs moet betalen voor mijn **manier van leven**. Ik **weet** dat de **keuzes** die ik maak, in mijn **levensstijl**, in mijn **aankoopgedrag**, in dat wat ik **bezit**, ik weet dat het **negatieve gevolgen** heeft voor **anderen**. Maar **wil ik** het ook weten **of niet?** Trek ik er **consequenties** uit? Of steek ik mijn kop in het **zand** en leef **ten koste** van **Abel?**

Ja, als **mij** de **ongemakkelijke vraag** wordt gesteld: ‘**waar is Abel, je broer?**’, wat **doe ik** dan? Wend ik dan **geïrriteerd** mijn blik af en zeg ik aangebrand: “*dat weet ik niet! En ik wil het niet weten ook! Ben ik mijn broeders hoeder? Laat iedereen maar zijn eigen broek ophouden. Ik werk er hard genoeg voor. Ik kan niet de hele wereld op mijn nek nemen. Ik heb het gewoon nodig, die spullen, dat uitgavepatroon, dat comfort*”. Ja, laat ik dan mijn **hoofd zakken** en **kijk ik weg?** Of heb ik de **moed** de blik van **God** te volgen. Om **opzij** te kijken en **Abel** te zien, **mijn broeder**. Omdat ik **besef**: het leven is pas **echt goed** als het niet **structureel ten koste** van de ander gaat. Als ik de **ander recht** doe. Dat wil zeggen, dat ik ieder ander **gun** en **geef** wat **hem of haar toekomt**.

En **steeds** als ik mezelf erop **betrap**, dat ik mijn **hoofd** laat **zakken** en mijn blik **afwendt** van de ander, dan denk ik aan die **Ene Mens** die **nooit** heeft weggekeken. Hij die mij **niet en nooit dump** en **achterlaat** in de **berm**, Hij die mijn **lasten draagt**. Mijn **oudste broer**, die mij **ziet** en mij **opzoekt** en in plaats van te **nemen**, zichzelf **voor mij** en **aan mij** geeft. En er niet alleen **voor** mij is, maar vooral en in alles en **tot het einde met mij is**, als een **broeder**. Denkend aan **Jezus**, mijn oudste broer, is er iets in mij dat **Hem** ook hierin wil **volgen**. Dat wil **leren** om voor de ander **dichtbij en ver weg** een **betere broeder** te zijn.

Er waren eens **twee broers**, die samen **één** akker bezaten. Van de opbrengst kreeg ieder de **helft**. De **oogsttijd** kwam en na een dag van **hard werken** gingen beide broers naar **bed**. De **oudste** kon de slaap niet vatten. Hij dacht: het is niet **eerlijk** dat ik de **helft** van de opbrengst krijg, want ik ben **vrijgezel** en mijn broer

moet met een **gelijk** deel **vrouw en kinderen** onderhouden. Daarom stond hij **op**, ging naar **zijn** helft van de akker, nam **drie schoven** en zette die **bij** de schoven van zijn broer.

Maar ook de **jongste** kon niet slapen. Hij dacht: het is niet **eerlijk** dat **ik** de **helft** van de opbrengst krijg. Immers, als we **beiden oud** zijn, zullen mijn **kinderen** voor **mij** zorgen, maar **wie** zorgt dan voor mijn broer? Daarom stond hij op, ging naar **zijn** helft van de akker, nam **drie schoven** en zette die **bij** de schoven van zijn broer.

Toen ze de volgende morgen **weer** op de **akker** kwamen, waren ze stomverbaasd, dat er op ieders deel van het veld **evenveel** schoven stonden. Ze spraken er **niet** over met elkaar, maar deden in de tweede nacht **hetzelfde**. Ook de daaropvolgende morgen zagen ze dat er **niets veranderd** was. En **weer** stonden ze **verbaasd**, maar ze **zeiden** niets.

Maar in de **derde** nacht, toen ze **weer bezig** waren hun schoven te **verplaatsen**, kwamen ze elkaar **midden** op de akker tegen. **Toen begrepen** ze **wat** er gebeurd was. Ze **omhelsden elkaar en huilden**. En **God** zag ze, deze **broers**. Hij **glimlachte** en **zegende** hen beiden.

Amen.